

Rabbinic (Re-)Readings of the Book of Esther

Moshe Halbertal, *People of the Book* (Cambridge, MA: Harvard UP, 1997), 24:

“When [a book] was introduced into the body of Scriptures, however, it was required to give up its unique and heretical message. The moment it became part of the scriptural canon, the exegete was obligated to make it consistent with the rest of the Scriptures. The new reading means that the original meaning will be lost.”

The problem: The need for Scriptural license for such an “un-biblical” book

1. אסתר מן התורה מנין? וְאֵנֹכִי הִסְתַּר אֶסְתֵּיר פְּנֵי בַיּוֹם הַהוּא (דברים לא, יח; חולין קלט ע"ב).

1. Where does the Torah foretell Esther? “I will indeed hide my face on that day” (Deuteronomy 31:18).

2. רב ורב חנינא ורבי יוחנן ורב חביבא מתנו...: שלחה להם אסתר לחכמים, כתבוני לדורות. שלחו לה הלא כְּתַבְתִּי לָךְ שְׁלֹשִׁים (משלי כב, כ) – שלישים ולא רבעים! עד שמצאו לו מקרא כתוב בתורה כְּתַב זאת זְכָרוֹן בְּסֵפֶר (שמות יז, יד):

א. כְּתַב זאת – מה שכתוב כאן ובמשנה תורה,

ב. זְכָרוֹן – מה שכתוב בנביאים,

ג. בְּסֵפֶר – מה שכתוב במגילה.

2. Rav and Rav Ḥanina and R. Yoḥanan and Rav Ḥabiba learned... “Esther sent to the Sages, ‘Enshrine me forever!’ They sent back to her, ‘Lo, I wrote for you three times (Proverbs 22:20) – three times and not four!’ Until they found a scriptural precedent in the Torah, ‘Write this a remembrance in the book (Exodus 17:14):

a. *Write this* – what is written here [in Exodus] and in Deuteronomy;

b. *Remembrance* – what is written in the Prophets;

c. *In the book* – what is written in the Writings.”

3. אמר: “איני זז מכאן עד שיעשה לי הקב”ה ניסים, כשם שעשה לראשונים!” (מדרש פנים אחרות ב, עמ' לה ע"ב)

3. “[Mordecai] said: ‘I am not moving from here [from the gate of king, wearing sackcloth and ashes], until God performs miracles for me like he did in the past!’”

4. Chronology as interpretation

	Modern historians		Rabbinic historiography
Nebuchadnezzar comes to the throne	0	605	0
Nebuchadnezzar conquers Jerusalem	1	604	1
Exile of Jehoiachin	8	597	8
Destruction of the Temple	19	586	19
Death of Nebuchadnezzar	43	562	45
Evil-merodach/Amel Marduk	43-45	562-560	45-68
Nergal-šar-ušur (Neriglissar)	45-49	560-556	DID NOT EXIST
Labashi-Marduk	49	556	DID NOT EXIST
Nabonidus	49-66	556-539	DID NOT EXIST
Belshazzar	55-66	553-539	69-70
Darius the Mede	DID NOT EXIST		71-73
Cyrus	66-75	539-530	73-75
Cambyses	75-83	530-522	DID NOT EXIST
Darius I	84-120	521-486	DID NOT EXIST
Xerxes	121-141	485-465	76-93
Darius			

5. אמר רב יוסף: גדול תלמוד תורה יותר מהצלת נפשות, דמעיקרא חשיב ליה למרדכי בתר ארבעה, ולבסוף בתר חמשה. מעיקרא כתיב: "אשר באו עם זרובבל ישוע נחמיה שריה רעליה מרדכי בלשן", ולבסוף כתיב: "הבאים עם זרובבל ישוע נחמיה עזריה רעמיה נחמני מרדכי בלשן" (בבלי מגילה טז ע"ב).

5. Rav Yosef said: Studying Torah is greater than saving lives, since at the beginning, Mordecai is mentioned after four, but at the end after five. At the beginning it is written: "Who came with Zerubbabel, Jeshua, Nehemiah, Seraiah, Reelaiah, Mordecai the linguist (*bilshan*)" (Ezra 2:2), but in the end it is written: "Who came with Zerubbabel, Jeshua, Nehemiah, Azariah, Raamiah, Nahmani, Mordecai the linguist (*bilshan*)" (Nehemiah 7:7) (Bavli Megillah 16b).

6. ויהי בימי אחשורוש (ש) זש"ה כאשר ינוס איש מפי הארי ופגעו הדוב (עמוס ה, יט): הארי – זה בבל, שנמסרו ישראל לה, שנאמר קדמיתא כאריא וגפין די נשר לה (דניאל ז, ד) – ופגעו הדוב – ששיעבדו אותן מדי שנמשלו לדוב, שנאמר וארו חיוה אחרי תנייא דמייא לדוב (דניאל ז, ה) – ובא הבית וסמך ידו על הקיר (עמוס ה, יט).

באו לבנות בית המקדש, ועמד עליהם המן הרשע, הוא ספרא שמשאי בן המן, ומשם ירד פרוזבוטים כנגדו, מרדכי ירד בשביל שיבנה בית המקדש – אמרו ישראל, מרדכי היה משבטו של בנימין, וכתוב "ידיד ה' ישכון לבטח עליו" (דברים לג, יב), לפיכך ירד פרוזבוטים כנגדו – מרדכי ירד בשביל שיבנה בית המקדש בימיו, והמן ירד בשביל שיבטל בנין בית המקדש, שכך כתיב, "ובמלכות אחשורוש בתחילת מלכותו כתבו שטנה על יושבי יהודה וירושלים" (עזרא ד, ו) (מדרש פנים אחרות ב, כח ע"ב).

6. "It was in the days of Ahashverosh: This is what Scripture says, 'As a person flees from the lion, and the bear gets them' (Amos 5:19): 'the lion' – this is Babylon, to whom Israel was handed, as it says, 'The first was like a lion, and had eagle's wings' (Daniel 7:4) – and the bear gets them – as Media, which is compared to a bear, enslaved them, as it says, 'and behold! Another animal, a second one, similar to a bear' (Daniel 7:5) – and comes home and leans on the wall' (Amos 5:19).

They came to build the Temple, and Haman the Wicked stood against them. He is Shimshai the Scribe (see Ezra 4:8 and the rest of that chapter), son of Haman, and from there he went as an ambassador against him – Mordecai went down in order to build the Temple – the Jews said, Mordecai is from the tribe of Benjamin, and it is written, "The beloved of the Lord / He shall dwell in safety with him" (Deuteronomy 33:12), therefore he went down as an ambassador against him – Mordecai went down so that the Temple would be built in his day, and Haman went down to prevent the building of the Temple, as it is written, 'And in the reign of Ahashverosh, at the start of his reign, they drew up an accusation against the inhabitants of Judah and Jerusalem' (Ezra 4:6) (Midrash 'Panim Aherot B', 28a).

7. ר' יודן ור' לוי אמרו משמיה דר' יוחנן: "כל מקום שנאמר במגילת אסתר 'מלך אחשורוש', באחשורוש הכתוב מדבר, ובכל מקום שנאמר 'מלך' סתם, במלך מלכי המלכים הכתוב מדבר" (מדרש אבא גוריון, עמ' ז ע"ב).

7. R. Yudan and R. Levi said in the name of R. Yoḥanan: "Every time it says 'King Xerxes' in the Scroll of Esther, Scripture is talking about Xerxes, but every time it says 'king' alone, Scripture is talking about the King of Kings of Kings."

8. וזקפת אסתר ית עינהא כלפי שמיא ואמרת, אין אשכחית רחמין קומך מלכא רמא, ואין קדם מלכא דארעא שפיר, תתיהב לי שיזוב נפשי מן ידוי דסנאה בשאלתי, ופורקן עמי מן ידוי דבעיל דבבא בבעותי (תרגום ראשון ז, ג).

8. Esther lifted her eyes up to heaven and said, "If I have found favor in your eyes, O Lofty King, and if it pleases the earthly king of, let my own salvation be given to me at my request, and the redemption of my people from the enemy for my entreaty."

9. מצות מגילה:

1. מתחלתה ועד סופה – דברי רבי מאיר.
2. ר' יהודה אומר, מ"איש יהודי" (אסתר ב, ה).
3. ר' יוסי אומר, מ"אחר הדברים האלה" (אסתר ג, א).
4. רבי שמעון בן אלעזר אומר, מ"בלילה ההוא" (אסתר ו, א) (תוספתא מגילה ב, ג).

9. The obligation of the Megillah is:

1. "From beginning to end" – this is the opinion of R. Meir.
2. R. Judah says: "From 'There was a Jewish man'" (Esther 2:5).
3. R. Yose says: "From 'After these things'" (Esther 3:1).
4. R. Shim'on b. El'azar says: "From 'On that night'" (Esther 6:1) (Tosefta Megillah 2:3).

Reading in light of Daniel

10. ואעפ"כ לא טעמה כלום, אלא משלה, ולא משלחנו של מלך, כשם שלא טעם חנניה מישאל ועזריה מפת בג המלך נבוכדנצר (מדרש פנים אחרות נוסח ב, עמ' לב ע"ב).

10. "Nevertheless, she consumed nothing except her own food, and not from the table of the king, just as Hananiah, Mishael, and Azariah did not eat the rations of King Nebuchadnezzar."

In light of Daniel – but not just like Daniel

11. "מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל שבאותו הדור כליה? ... מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע" (בבלי מגילה יב ע"א).

11. "Why did the Jews of that generation deserve destruction? ... Because they enjoyed the feast of that wicked man."

Daniel	Esther
Begins with food in the palace	Begins with food in the palace
Exiled Jews do not partake	Exiled Jews <i>do</i> partake
God <i>shows</i> that He is protecting the Jews in exile	God <i>does not show</i> that He is protecting the Jews

Purim in light of Pesah: Is this really a גאולה?

12. ר' אבהו בשם ר' לעזר בכל שנה ושנה הקיש שנה שהיא מעוברת לשנה שאינה מעוברת מה שנה שאינה מעוברת אדר סמוך לניסן אף שנה שהיא מעוברת אדר סמוך לניסן א"ר חלבו כדי לסמוך גאולה לגאולה (ירושלמי א, ה [ע"ד]).

12. R. Avahu said in the name of R. El'azar: [This is because the פסוק says] "in every year," thus equating a leap year with a non-leap year: just like in a non-leap year [the *megilla* is read] in the Adar immediately before Nisan, so too in a leap year [the *megilla* must be read] in the Adar immediately before Nisan.

R. Helbo said: It is in order to juxtapose redemption to redemption.

13. בְּלִילָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ (אסתר ו, א): א"ר חלבו בד' מקומות נאמר בְּלִילָה הַהוּא, וארבעתן היו בלילי פסחים:...

1. וְיָהִי בְּחֻצֵי הַלַּיְלָה (שמות יב כט), זה היה ליל פסח...
2. וְיָהִי בְּלִילָה הַהוּא וַיֵּצֵא מֶלֶאךָ ה' וַיִּךְ בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר (מלכים ב' יט לה), ואותו לילה ליל פסח היה ...
3. וְיָהִי בְּלִילָה הַהוּא וַיֵּאמֶר אֱלֹהֵי יְהוָה קוּם רַד בְּמַחְנֵה (שופטים ז ט), ליל הפסח היה....
4. ואחת בימי מרדכי...לכך נאמר בְּלִילָה הַהוּא נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ (פנים אחרות ב)

"On that night, the sleep of the king was disturbed" (Esther 6:1). R. Helbo said: In four places it says "on that night, and all four were on the eve of Passover..., as it says:

1. "It was in the middle of that night" (Exodus 12:29) – this was the night of Passover...
2. "It was on that night, an emissary of the Lord went out and smote in the Assyrian camp" (2 Kings 19:35) – this was the night of Passover...
3. "It was on that night, and the Lord said to him, get up and go down to the camp" (Judges 7:9) – it was the night of Passover...
4. And one in the days of Mordecai...therefore it says, "On that night, the king's sleep was disturbed" (Midrash Panim Aherot B)

14. רבא אמר בשלמא התם הללו עבדי ה' ולא עבדי פרעה הכא הללו עבדי ה' ולא עבדי אחשוורוש אכתי עבדי אחשוורוש אנן (בבלי ערכין י ע"ב).

14. [Why do we not say Hallel on Purim?] Rava said: "There [at the Exodus, we can say] 'Praise, servants of the Lord' – [for they are] no longer servants of Pharaoh. But here, [can we say] 'Praise, servants of the Lord and not servants of Ahashverosh'?! We are still servants of Ahashverosh!" ('Arakhin 10b).

15. אמר ר' יהושע בן קרחה, מיום שמת משה לא עמד נביא וחדש מצות לישראל חוץ ממצות פורים... ומה גאולת מצרים [לא נגזרה גזרה!] אלא על הזכרים, אנו עושים אותם ימים טובים, גאולת מרדכי ואסתר, שנגזרה גזרה על הזכרים ועל הנקבות, מנער ועד זקן, טף ונשים ביום אחד, על אחת כמה וכמה שאנו חייבי לעשות אותם ימי' טיבי' בכל שנה ושנה! (סכוליון 'כלאים' למגילת תענית, ער' נעם, עמ' 304).

15. R. Yehoshua' b. Qorḥah said: From the day that Moses dies, no prophet innovated any commandments for the Jews except for Purim. [Why is this okay?] ... In Egypt there was only a decree against the males, and we make a festival; the redemption of Mordecai and Esther, when there was a decree against males and females, young and old, children and women on the same day – how much more so are we obligated to make them into an annual festival! Scholion 'Kil'ayim' to Megillat Ta'anit (ed. Noam, p. 304)

16. אמר רבי יהושע בן קרחה: ומה מעבדות לחרות אמרינן שירה, ממיתה לחיים לא כל שכן?! (בבלי מגילה יד ע"ב).

16. R. Yehoshua' b. Qorḥah said: We say Hallel on going from slavery to freedom; how much more so should we say it going from death to life! (Bavli Megilla 14b).

End result: Torah itself

17. רב ור' חנינה ור' יונתן ובר קפרא ור' יהושע בן לוי אמרו: המגילה הזאת נאמרה למשה מסיני, אלא שאין מוקדם ומאחר בתורה... ר' יוחנן אמר, "הנביאים והכתובים עתידין ליבטל, וחמשה סיפרי תורה אינן עתידין ליבטל." ... רשב"ל אמר, "אף מגילת אסתר והלכות אינן עתידין ליבטל..." (ירושלמי מגילה א, ה).

17. Rav and R. Ḥaninah, R. Jonathan and Bar Ḳappara, and R. Joshua b. Levi said: "This scroll was said to Moshe at Sinai, only there is no chronological sequence in the Torah." ... R. Yoḥanan says, "The Prophets and Writings will eventually become null and void, but the Five Books of the Torah will not become null and void..." R. Shim'on b. Laḳish says, "The Scroll of Esther and the laws will also not become null and void."

The story of Yannai: Bavli Kiddushin 66a

דתניא: מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל. אמר להם, "אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש, אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו!" והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו.

והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פוערא שמו. ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך, "ינאי המלך! לבם של פרושים עליך!" "ומה אעשה?" "הקם להם בצייץ שבין עיניך." הקים להם בצייץ שבין עיניו. היה שם זקן אחד ויהודה בן גודגדא שמו, ויאמר יהודה בן גדידה לינאי המלך, "ינאי המלך! רב לך כתר מלכות. הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן." (שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים ויבוקש הדבר ולא נמצא, ויבדלו חכמי ישראל בזעם.)

ויאמר אלעזר בן פוערא לינאי המלך, "ינאי המלך! הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך?" "ומה אעשה?" "אם אתה שומע לעצתי, רומסם." "ותורה מה תהא עליה?" "הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית. כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד." ... ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פוערא ועל ידי יהודה בן גודגדא ויהרגו כל חכמי ישראל, והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה.

It was taught: It once happened that King Yannai went to Kohalith in the desert and conquered sixty towns there. On his return he rejoiced exceedingly and invited all the sages of Israel. Said he to them, "Our forefathers ate mallows when they were engaged in the building of the [Second] Temple; let us too eat mallows in memory of our forefathers." So mallows were served on golden tables, and they ate.

Now, there was a man there, frivolous, evil, and a scoundrel, named Eleazar son of Po'irah. Said [ויאמר] Eleazar son of Po'irah to King Yannai, "O King Yannai, the hearts of the Pharisees are against you." "Then what shall I do?" He said to him, "Make them swear by the plate between your eyes." [So] he made them swear by the plate between his eyes.

Now, an elder, named Yehudah son of Gudgeda, was present there. Said he [ויאמר] to King Yannai, "O King Yannai! Let the royal crown suffice for you [רב לך כתב מלכות], and leave the crown of priesthood to the seed of Aaron." (For it was rumored that his mother had been taken captive in Modi'im. [Accordingly,] the matter was investigated, but not sustained [ויבוקש הדבר ולא נמצא], and the sages of Israel separated themselves in anger [ויבדלו חכמי ישראל בזעם].)

Then said Eleazar son of Po'irah to King Yannai: "O King Yannai! That might be the law for a commoner in Israel, and you, a king and a high priest, shall that be your law?" "Then what shall I do?" He told him, "If you will take my advice, trample them down [רומסם]." "But what shall happen with the Torah?" "Behold, it is bound up and lying in the corner [כרוכה ומונחת בקרן זוית], whoever wishes to study, let him come and study...."

Straightway, the evil burst forth [ותוצץ הרעה] through Eleazar son of Po'irah and through Yehudah son of Gudgeda. All the Sages of Israel were massacred [ויהרגו כל חכמי ישראל], and the world was desolate until Simeon son of Shetah came and restored the Torah to its pristine [glory].